

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Az idézeteket tartalmazó tanulmány online hozzáférhetővé tétele; nyilvános szolgáltatásokat nyújtó könyvtárak által végezhető szabad másolatkészítések feltételei

Ügyszám: SZJSZT 5/2006

A megkeresők által feltett kérdések:

1. „A megkeresőnél készülő kutatószolgálati jelentések, a forrásszemlék (valamint a kutatószolgálati információs termékek zöme) is nyilvános források felhasználásával készülnek. Az idézetek felhasználásánál a kutatók betartják a jogszabályban is előírtakat és hivatkozási gyakorlatuk is megfelel az elvárásoknak. A szerkesztésnél hyperlinkeket alkalmaznak, amelyeknél a 2006-2010-es parlamenti ciklustól kezdődően nemcsak a közvetlenül kapcsolódó linket, hanem a hivatkozás forrásául szolgáló honlap főoldalát is feltüntetik. (...) a fent ismertetett módon létrehozott kutatószolgálati jelentések közreadhatóak-e a megkereső honlapján a szerzői és szomszédos jogok sérelme nélkül?”
2. „... egyes gyűjteményekben (...) meghonosodott az a gyakorlat, hogy a könyvtárak maguk egy-egy gyakran használt műről, a vizsgaelvárásokkal összhangban több részre bontva a kötetet, másolatokat készítenek, és azt kölcsönzik, illetve engedélyezik helyben használatra. A modern technológiák terjedésével az ily módon 10-15 (x2-3) példányban tartott kötetek előállításának költsége jóval olcsóbb a mű megvásárlásánál (...). Ez esetben kérdésünk hasonló, hogy Magyarországon a fenti eljárás közgyűjteményben alkalmazható-e a szerzői és szomszédos jogok sérelme nélkül?”

Az eljáró tanács véleménye:

Ad 1. Természetesen nem lehet általánosságban válaszolni arra a kérdésre, hogy a megkereső Kutatószolgálat munkavállalói, illetve megbízottjai által valaha készített és készítendő „információs termékek” szerzői jogi védelem alatt állnak-e, hogy abban a más művekből való átvétel megfelel-e a szerzői jog szabályainak, és az közzétehető-e a szerzői jog sérelme nélkül. Ezekre a kérdésekre csak konkrét esetben lehet pontos szakértői választ adni, általánosságban csak a jogszabály vonatkozó rendelkezéseit ismételhetnénk el.

A megkereső csatolt a megkereséshez egy „kutatószolgálati jelentést”, S. N. D. „Kutatószolgálati jelentés az ifjúsággal kapcsolatos állami feladatokról” c. tanulmányát. Az eljáró tanács erről a dokumentumról ad szakvéleményt. A megbízó ezt a tanulmányt nyilván azért bocsátotta rendelkezésünkre, mert a többi kutatószolgálati jelentést hasonló jellegűnek látja. Az eljáró tanács bízik ezért abban, hogy a konkrét tanulmány tekintetében megállapított véleményünk a többi hasonló tanulmányra is alkalmazható lesz.

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 1. § (2) első mondata szerint szerzői jogi védelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Az 1. § (3) szerint a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján

illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.

S. N. D. „Kutatószolgálati jelentés az ifjúsággal kapcsolatos állami feladatokról” c. tanulmánya a szerzői jog védelme alatt álló, egyéni-eredeti szakirodalmi mű. [Szjt. 1. § (2) a.) pont]

A mű megfelel azoknak a kritériumoknak, amelyeket az SzJSzT a 27/00. sz. ügyben is azonosított. Eszerint a szakirodalmi írásmű *„elengedhetetlen sajátossága, hogy megjelölt források anyagaiból vagy egyébként ismert tények alapján egyéni-eredeti, alkotó jellegű következtetésekre jusson, vagy e forrásokat és tényeket egyéni-eredeti módon csoportosítva / tálalva tárja az olvasó elé.”*

A mű elkészítése során – amint erről a lábjegyzetek bejegyzései tanúskodnak – az alkotó sok forrásmunkából dolgozott. Bizonyos forrásokból csak adatokat, tényeket vett át, más források esetén azonban rövid részletek szó szerint is átvételre kerültek.

Ami az adatok, tények átvételét illeti: a *„szerzői jog egyik alapelve az, hogy nem védi a puszta információt. A tények, adatok megismerésére és közlésére senkinek sincs kizárólagos joga.”* [SzJSzT 25/00, a hírügynökségi közlemények szerzői jogi megítéléséről]. Ezt a hatályos szerzői jogi törvény az 1. § (5) bekezdésben a következőképpen fogalmazza meg: *„A szerzői jogi védelem nem terjed ki a sajtótermékek közleményeinek alapjául szolgáló tényekre vagy napi hírekre.”* (Ugyanakkor a szakirodalom keretében természetes – nem jogi, hanem etikai – elvárás, hogy ne csak szövegszerű átvételek, hanem nem saját gyűjtésű adatok esetén is feltüntessék a forrást.)

A szerzői jog kizárólagos engedélyezési jogot előíró szabályainak alkalmazhatósága csak abban az esetben merülhet fel, ha a tanulmány írója egyéni-eredeti megfogalmazásában, kifejtésében veszi át forrásait. Az Szjt. 16. § (1) szerint főszabályként *„...a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének (...) bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére.”* (az eljáró tanács kiemelése.)

A megkereséshez csatolt tanulmányban a forrásanyagok részlete három helyen került idézőjellel jelölt módon átvételre:

- 8. lábjegyzetnél
- 12. lábjegyzetnél
- 13. lábjegyzetnél

Egy-két esetben pedig úgy került átvételre a forrás szöveghű részlete, hogy az átvételt idézőjel nem jelzi, de lábjegyzetként a forrást pontosan megjelölték (ld. 18. és 20. lábjegyzetnél)

Az Szjt. 34. § (1) szerint a *„mű részletét – az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven – a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével bárki idézheti.”* Ilyen esetben a részlet felhasználása *„díjtalan, és ahhoz a szerző engedélye nem szükséges.”* [Szjt. 33. § (1)]

A megbízáshoz csatolt tanulmány esetén az idézések e törvényi szabálynak megfelelően történtek.

Az idézés fontos szabályai tehát:

- a műnek csak kisebb részlete idézhető (ez abból következik, hogy az Szjt. 34. § (2) sajátos szabályokat állapít meg az ezt meghaladó méretű részletek felhasználására – a szóban forgó tanulmányban ez megvalósult);
- az eredetihez híven (a tanulmány minden esetben ilyen módon adta vissza az átvett művet);
- forrás és szerző feltüntetésével (a megkereséshez csatolt írásban a hivatkozások pontosak);
- a saját anyagtól jól elkülöníthetően (ezt a kritériumot a joggyakorlat azonosította be, ld. pl. az SzJSzT 7/96-os számú szakvéleményt. Bár a jelen ügyben a megvizsgált tanulmányban az idézet azonosítása két helyen idézőjelek nélkül történt, a szövegrész nem saját mivolta ezekben az esetekben is könnyen megállapítható volt, így a felhasználás ennek a feltételnek is megfelel);
- idézési céllal, e cél által indokolt terjedelemben (az adott esetben az idézés jogszerű célja az adott témához tartozó források elemző bemutatása);
- csak önálló, saját alkotói munka hozzáadásával létrejött műben lehet idézni (a benyújtott tanulmánynál a szerző alkotó munkája megkérdőjelezhetetlenül jelen van).

A tanulmány megírásakor tehát a más források részleteinek felhasználása – az idézés – tehát a szerzői jogi szabályoknak megfelelően történt. A megkereső ezzel kapcsolatos további kérdése, hogy az így jogszerűen elkészült kutatószolgálati jelentés milyen módon használható fel a továbbiakban, így különösen: az interneten lehívásra hozzáférhetővé tehető-e.

A szerzői jogi törvény nem korlátozza, hogy milyen felhasználási mód esetén végezhető jogszerűen idézés. Ez azt jelenti, hogy ha egy szövegszerű átvétel az idézés fenti szabályainak megfelel, akkor bármilyen felhasználás (akár terjesztés, rádiós vagy televíziós sugárzás, internetes hozzáférhetővé tétel) szabadon végezhető.

Ezt az értelmezést megerősítik a 2001/29/EK sz. irányelv vonatkozó rendelkezései [5. cikk (3) bek., d) pont és 5. cikk (4) bek.], amelyek a tagállamok számára mind a többszörözés, mind a terjesztés, nyilvánosságához közvetítés és lehívásra hozzáférhetővé tétel tekintetében lehetővé teszik az idézés szabad felhasználását.

Tehát abban az esetben sem kell a jogszerűen idézett műveket alkotó szerzőktől engedélyt kérni, ha a tanulmányt a megkereső internetes honlapján „közreadják”, azaz lehívásra hozzáférhetővé teszik.

Természetesen azonban erre a felhasználásra – az Szjt. 26. § (8) második mondata alapján – a szakirodalmi mű szerzőjétől engedélyt kell kérni. Szerző az a személy, aki a művet megalkotta [Szjt. 4. § (1)], ebben az esetben S. N. D.. A felhasználásra engedély felhasználási szerződés útján szerezhető [Szjt. 16. § (1) második mondat].

(Az eljáró tanácsnak nincs tudomása arról, hogy S. N. D. a megkereső olyan munkavállalója-e, aki munkaköri kötelességeként alkotta meg a művet. Ha igen, akkor főszabályként a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg. Ilyenkor a szerzőt a munkadíjon felül további díjazás csak abban az esetben illeti meg, ha a munkáltató a felhasználásra másnak engedélyt ad vagy a művel kapcsolatos vagyoni jogokat másra átruházza. [Szjt. 30. § (1) és (3)] Ha a szerzőnek nem volt munkaköri kötelessége a mű elkészítése, az engedélyt felhasználási szerződés kötése útján lehet megszerezni.)

A hiperlinkek alkalmazásával kapcsolatban az SzJSzT 29/04. számú szakvélemény ad rövid eligazítást. A megkereső által leírt esetben, azaz amikor az olvasó számára világos, hogy műszakilag más szolgáltatótól érkezik a tartalom, és ezt azzal is megerősíti, hogy a hivatkozott szolgáltatás honlapjának főoldalára mutató hiperlinket is elhelyez, az eljáró tanács véleménye szerint szerzői jogi kérdés nem merül fel. Ilyenkor a hiperlinket elhelyező személy szerzői jogi értelemben nem végzi a meghivatkozott tartalom „hozzáférhetővé tételét”.

Ad 2. Az Szjt. 35. § (4) bekezdésének b) pontja szerint *„nyilvános szolgáltatásokat nyújtó könyvtár (...) – vállalkozási tevékenységen kívüli – belső intézményi célra a célnak megfelelő módon és mértékben készíthet a műről másolatot, ha az jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja, és (...)*

b) saját példányról archiválásként tudományos célra vagy a nyilvános könyvtári ellátás céljára készül,”

A megkereső – mint nyilvános szolgáltatásokat nyújtó könyvtár – tehát készíthet másolatot a saját példányairól nyilvános könyvtári ellátás céljára, de ez a másolatkészítés csak archiválási, belső célú másolatkészítés lehet. Az eljáró tanács véleménye szerint ugyanis mind a tudományos célú, mind a nyilvános könyvtári ellátás célját szolgáló másolás kizárólag saját példányról, archiválásként megengedett. Ezt támasztja alá az is, hogy főszabályként a felhívott jogszabályhely [Szjt. 35. § (4)] valamennyi esetkörében a másolás csak belső intézményi célra készíthető, csak e célnak megfelelő módon és mértékben.

Ebből az következik, hogy a könyvtár a beszerzett eredeti műpéldányt archiválhatja, de az így készített másolat kizárólag az eredeti példány (pl. elhasználódás miatti) pótlására szolgálhat. **Egyszerre tehát nem szolgáltatatható az olvasók részére – még helyben olvasásra sem – az eredeti példány és az arról készült archivált példány.**

Budapest, 2006. március 29.

Dr. Sár Csaba
a tanács elnöke

Dr. Tóth Péter Benjamin
a tanács előadó tagja

Mamuzsics Gábor
tanács szavazó tagja